

The Role of Ego Strength and Thematic Relationships in Predicting the Quality of Life of Visually Impaired and Blind Students: The Mediating Role of Sense of Agency

Fatemeh**Asvadzadeh** Department of Educational Psychology, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. E-mail: fatemeh.asvadzadeh@gmail.com**Sahar Safarzadeh*** Corresponding Author, Department of Psychology, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. E-mail: s.safarzadeh1152@iau.ac.ir**Rzvan Homaei** Department of Psychology, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. E-mail: rezvanhomaei@gmail.com

ABSTRACT

Among physical disabilities, vision problems (low vision or blindness) are one of the most important sensory defects that, due to the role of vision in understanding environmental information and learning, confront the affected people with many problems. Therefore, the aim of the present study was to examine the role of ego strength and thematic relationships in predicting the quality of life of blind and visually impaired students: the mediating role of the sense of agency. The current research was a correlational study. The statistical population of the present study includes all blind and partially sighted people between the ages of 12 and 35 who were members of the Blind Association of Khuzestan province in 1401, who had a university education (associate to doctorate). The research tools included the Quality of Life Questionnaire for the Blind and Visually Impaired (2000), the Questionnaire for the Quality of Subjective Relationships (1985), the Ego Strength Questionnaire (2003), and the Sense of Agency Questionnaire for Visually Impaired People (2016). Structural equation modeling was used for data analysis. The results showed that the proposed research model had a good fit. The indirect path between ego strength and quality of life ($P=0.001$) is positive and significant. It can be concluded that the sense of agency mediates the relationship between the quality of subject relationships and the quality of life of blind and low-vision students in a negative way, and the relationship between ego strength and their quality of life in a positive and meaningful way.

Keywords: Ego strength, quality of life, quality of subject relationships, sense of agency

Cite this Article: Asvadzadeh, F., Safarzadeh, S., & Homaei, R. (2025). The Role of Ego Strength and Thematic Relationships in Predicting the Quality of Life of Visually Impaired and Blind Students: The Mediating Role of Sense of Agency. *Psychology of Exceptional Individuals*, 15(60), 1-30. <https://doi.org/10.22054/JPE.2026.73875.2582>

© 2025 by Allameh Tabataba'i University Press
Publisher: Allameh Tabataba'i University Press

Extended Abstract

Introduction

Blindness is a disability that creates a feeling of insecurity and failure in a person, and by increasing nervous pressure, it can affect the psychological balance and general organization of the personality. Blindness by itself does not destroy the organization and personality of the blind person, but the attitude of the blind person can affect the organization of his personality. The importance of quality of life in visually impaired and blind people and how it is related to vision loss has a negative effect on quality of life, according to the results of most articles. Vision is a key factor for mental health. A person who is visually impaired has difficulty in doing their daily tasks and sometimes becomes dependent on others for the simplest tasks. This dependency can lower the self-confidence of the visually impaired person and cause dissatisfaction with life and increase the incidence of depression.

Research Question

Does ego strength, the quality of subject relationships, with the mediation of sense of agency, have a direct or indirect effect on the quality of life of blind and partially sighted students in Khuzestan province?

Literature Review

In general, despite the proximity of the concept of quality of life with inner strength and spirituality and sense of agency (Lewis, Roux, 2011), and their relationship with other components such as self-acceptance (Vasil, 2013), thematic relationships (Kernberg, 2006) and performance Family (Farrell et al., 2018) it seems that no specific modeling research has been done on the relationship between components and quality of life in the disabled group, especially the blind and visually impaired. According to the above content and taking into account that blindness and low vision are among the factors that can limit a person in various fields and daily activities, despite having many abilities, and as a result, a person from the society and the people around him distance himself and feel weak in his abilities and talents, therefore, having a strong ego that has the ability to solve problems and can fight or adapt to the problems and challenges ahead is very important. In today's world, if we want to have blind people with the ability to show talent, their abilities should be looked at positively and scientific ways should be suggested in the field of empowering them, hence the test of the quality of life model based on unconditional self-acceptance. The strength of ego, the quality of subject relationships, the attitude to time and the

hope of employment by mediating the sense of agency in the blind and visually impaired students of Khuzestan province are necessary and important.

Methodology

In terms of the descriptive method, the current research is of the correlation type, which was carried out in the form of a structural equation model. The statistical population of the research included all blind and partially sighted people between the ages of 21 and 35 who were members of the blind association of Khuzestan province in 2022, who had a university education (associate to doctorate). The sample size was calculated based on the number of research variables and the statistical model of path analysis, according to the number of direct paths, the number of exogenous variables, and the number of error variances, the number of parameters was calculated, the number of variables in total is suitable for a sample size of 160 people, which is suitable for preventing distortion. Due to possible attrition of the subjects, the sample number was 233. The sampling method of the research was purposeful in such a way that the criteria for entering the research included satisfaction with participation in the research, diagnosis of visual impairment in rehabilitation centers and through a doctor, age between 22 and 35 years, the minimum level of education was associate's degree and lack of employment, and the exit criteria included lack of satisfaction with the continuation of cooperation and failure to complete the questionnaires or distortion of the answer sheet. The research tools included the Quality of Life Questionnaire for the Blind and Visually Impaired (2000), the Questionnaire for the Quality of Subjective Relationships (1985), the Ego Strength Questionnaire (2003), and the Sense of Agency Questionnaire for Visually Impaired People (2016). Structural equation modeling was used for data analysis.

Results

The total path coefficient between ego strength and quality of life ($P=0.001$, $\beta=0.420$) is positive and significant. The total path coefficient between the quality of subject relationships and quality of life ($P=0.001$, $\beta=0.361$) was negative and significant. The path coefficient between sense of agency and quality of life ($P=0.001$, $\beta=0.449$) was also positive and significant. Table 4 shows that the indirect path coefficient between ego strength and quality of life ($\beta=0.123$, $P=0.001$) is positive and the indirect path coefficient between the quality of subject relationships and quality of life ($P=0.001$, $189 \beta = -0$) is negative and significant. Based on this, it was concluded that the sense of agency mediates the relationship between the quality of

subject relationships and the quality of life of the blind and visually impaired students in a negative way and the relationship between ego strength and their quality of life in a positive and meaningful way. The sum of squared multiple correlations (R^2) for the quality of life variable is equal to 0.53, which indicates that the strength of ego, the quality of subject relations and the sense of agency explain a total of 53% of the variance of the quality of life of the blind and visually impaired students.

Discussion

Unfortunately, in Iranian society, official social support for the disabled is very weak, so efforts should be made to maintain informal social support. One of the important sources of informal social support is the family. Family members should feel responsible for the disabled person in the family. In the next step, it is necessary to pay attention to the fact that people usually have more in common with their friends and understand each other better, and this causes emotional and psychological support for disabled people.

Conclusion

In the discussion of research proposals, it is possible to mention the design and standardization of measuring instruments for people with visual impairments, the design and drafting and execution of contracts, especially for people with visual impairments. It seems necessary for the officials and planners of the health system to include specialized universal training with mindfulness and focused on the present, with the aim of increasing "unconditional self-acceptance" in people; considering the importance of the role of the sense of agency in predicting resistance to life's problems, teaching skills that strengthen the sense of agency and emotion management as an important and key factor in creating motivation, along with other educational methods, is suggested to people.

Ethical Considerations

Adherence to Research Ethics Principles

The authors have observed all ethical principles in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and the writing of the original and subsequent drafts.

Conflict of Interest

“The authors declare no conflict of interest.”

Funding

This article was conducted independently by the authors without any financial support.

Acknowledgements

The authors would like to express their deepest gratitude to all the participants who contributed to the success of this research.

نقش نیرومندی ایگو و روابط موضوعی در پیش‌بینی کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا: نقش میانجی‌گر حس عاملیت

گروه روان‌شناسی تربیتی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. رایانامه:

fatemeh.asvadzadeh@gmail.com

نویسنده مسئول، گروه روان‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

رایانامه: s.safarzadeh1152@iau.ac.ir

گروه روان‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. رایانامه:

rezvanhomaei@gmail.com

فاطمه اسودزاده

سحر صفرزاده *

رضوان همائی

چکیده

در میان کم‌توانایی‌های جسمی، مشکلات بینایی (کم‌بینایی یا نابینایی)، از مهم‌ترین نقایص حسی هستند که با توجه به نقش بینایی در درک اطلاعات محیطی و یادگیری، افراد درگیر را با مشکلات زیادی مواجه می‌کنند. از این رو هدف پژوهش حاضر نقش نیرومندی ایگو و روابط موضوعی در پیش‌بینی کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا: نقش میانجی‌گر حس عاملیت بود. پژوهش حاضر نوع مطالعات همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه افراد نابینا و کم‌بینا بین سنین ۲۲ تا ۳۵ سال عضو انجمن نابینان استان خوزستان در سال ۱۴۰۱ است که دارای تحصیلات دانشگاهی (کاردانی تا دکتری) بود تعداد نمونه پژوهش حاضر ۲۳۳ نفر و از روش نمونه‌گیری صورت هدفمند استفاده شد. ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه کیفیت زندگی نابینان و کم‌بینان (۲۰۰۰)، پرسش‌نامه کیفیت روابط موضوعی (۱۹۸۵)، پرسش‌نامه‌ی قدرتمندی ایگو (۲۰۰۳) و پرسش‌نامه حس عاملیت افراد دارای نقایص بینایی (۱۳۹۶) بود. برای تحلیل داده‌ها از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان داد که مدل پیشنهادی پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار بود. مسیر غیرمستقیم بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی ($P=0/001$) مثبت و ضریب مسیر غیرمستقیم بین کیفیت روابط موضوعی و کیفیت زندگی ($P=0/001$) منفی و معنادار است. می‌توان نتیجه گرفت که حس عاملیت رابطه بین کیفیت روابط موضوعی با کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا را به صورت منفی و رابطه بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی آنان را به صورت مثبت و معنادار میانجی‌گری می‌کند.

کلیدواژه‌ها: افراد با آسیب بینایی، حس عاملیت، کیفیت زندگی، کیفیت روابط موضوعی، نیرومندی ایگو

استناد به این مقاله: اسودزاده، فاطمه، صفرزاده، سحر، و همائی، رضوان. (۱۴۰۴). نقش نیرومندی ایگو و روابط موضوعی در پیش‌بینی کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا: نقش میانجی‌گر حس عاملیت. *روانشناسی افراد استثنایی*، ۱۵ (۶۰)، ۳۰-۱.

<https://doi.org/10.22054/JPE.2026.73875.2582>

© ۲۰۲۵ دانشگاه علامه طباطبائی

ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی

مقدمه

نابینایی به عنوان مرحله نهایی ازدست دادن بینایی در هر دو چشم تعریف می شود که تأثیر قابل توجهی بر سلامت عمومی دارد و دست کم ۱٫۱ میلیارد نفر را در سراسر جهان تحت تأثیر قرار داده است. این وضعیت منجر به کاهش کیفیت زندگی، به حاشیه رانده شدن اجتماعی، و زیان های اقتصادی می شود (Etya'ale, 2023). سیستم بینایی به عنوان قوی ترین منبع ادراک جهان خارج، تأثیر بسزایی بر کنترل حرکتی و تعادل افراد دارد و وظیفه اصلی انتقال اطلاعات وارد بر مغز را بر عهده دارد. همین امر بروز اختلالات خفیف در عملکرد بینایی، باعث مشکلات روانی، حرکتی و جسمی در این افراد می شود (منصوری و همکاران، ۱۴۰۰). افراد با آسیب بینایی^۱ که به عنوان نابینایی و کم بینایی از آن یاد می شود، یکی از شایع ترین معلولیت ها و علل ناتوانی عملکردی در میان افراد بالغ است که تحرک و فعالیت های روزمره را تحت تأثیر قرار می دهد (گشولی و همکاران، ۱۳۹۹) و این موضوع کیفیت زندگی شان را کاهش می دهد. در کل افراد با آسیب بینایی به دلیل محدودیت هایی که بر روی فعالیت های زندگی روزمره اعمال می کند، بر کیفیت زندگی تأثیر می گذارد (Ejiakor et al., 2022). بررسی کیفیت زندگی^۲ افراد کم بینا و نابینا اهمیت زیادی دارد. کیفیت زندگی، احساس اشخاص از توانایی هایشان در مورد کارکردهای جسمی، عاطفی و اجتماعی و درک ذهنی آنها از حس خوب بودن و رضایت از زندگی است (احمدی زاده و همکاران، ۱۳۹۷). کیفیت زندگی در حقیقت شکاف بین انتظارات و تجربیات افراد است (باستانیان شاهگلی و همکاران، ۱۳۹۷). بنا به تعریف سازمان بهداشت جهانی^۳ کیفیت زندگی، درک افراد از موقعیت خود در زندگی از نظر فرهنگ، سیستم ارزشی که در آن زندگی می کنند، اهداف، انتظارات، استانداردها و اولویت هایشان است. پس موضوعی کاملاً ذهنی است و توسط دیگران قابل مشاهده نیست و بر درک افراد از جنبه های مختلف زندگی استوار است. سازمان جهانی بهداشت چهار بعد سلامت جسمی، روانی، روابط اجتماعی و محیط زندگی را برای کیفیت زندگی در نظر گرفته است (World Health Organization, 2019).

1. Individuals with Visual Impairments
2. quality of life
3. World Health Organization (WHO)

از جمله عوامل مرتبط با کیفیت زندگی افراد، روابط موضوعی^۱ است. نظریه پردازان روابط ابژه^۲ تصور می‌کنند که ذهن کودک به واسطه تجارب اولیه با مراقبان شکل می‌گیرد و با رشد و تحول پیچیده‌تر می‌شود. این الگوها در سراسر زندگی ثابت می‌مانند و در موقعیت‌های مختلف تکرار می‌شوند و آسیب‌شناسی روانی بر اساس این الگوهای روابط ابژه درونی شده تبیین می‌شود (جعفری سلطان‌آبادی و همکاران، ۱۴۰۰). افراد از طریق تعامل با افراد حقیقی که در محیط اطرافشان حضور دارند، رشد می‌کنند و از این رهگذر رونشان بازنمایی‌هایی از این تجربیات شکل می‌گیرد. این بازنمایی‌ها روند رشد اطفال و کودکان را شکل می‌دهند و از این رهگذر، مجموعه‌ای از مکانیزم‌های دفاعی و توانمندی‌ها در کودک شکل می‌گیرد و بر نحوه پیش‌بینی افراد بزرگسال از رویدادهای بین فردی محیط اطراف و برداشتی که آن‌ها از این رویدادها دارند تأثیر می‌گذارند. ماهیت این روابط ساختارهای اید^۳، ایگو^۴ و سوپرایگو^۵ را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد (دوست‌محمدی و همکاران، ۱۴۰۱). یکی از مؤلفه‌های مرتبط با کیفیت زندگی افراد دارای نقایص بینایی را می‌توان نیرومندی ایگو^۶ دانست. شخصیت؛ متشکل از سه پایگاه اید، ایگو و سوپرایگو است. از آنجایی که ایگو وظیفه مدیریت سیستم روانی را بر عهده دارد، تمام مشکلات روانی زمانی ظاهر می‌شوند که ایگو نتواند به مسئولیت‌هایش عمل کند. قدرت ایگو توانایی حفظ هویت خود بدون توجه به استرس‌های روانی، رنج و تعارض بین پایداری از ویژگی‌های شخصیتی است که در توانایی حفظ سلامت روان منعکس می‌شود (Cyranka et al., 2018). پایین بودن قدرت ایگو باعث می‌شود که افراد مبتلا به اختلال شخصیت و کارکردی شده و در روابط بین فردی خود از یک‌سری مکانیسم‌های دفاعی استفاده کنند که این مکانیسم‌ها بر وابستگی بین فردی و گرایش به پرخاشگری مستقیم به سوی خود تأکید دارد قدرت ایگو می‌تواند قدرت انعطاف‌پذیری در استفاده از مکانیسم‌های دفاعی را به وجود آورد و در مقابل نقص‌های محیطی و عضوی مقاومت ایجاد کند (عطایی و همکاران، ۱۳۹۹).

-
1. Quality of Object Relations
 2. Object Relations Theorists
 3. Id
 4. Ego
 5. Superego
 6. Ego-strength

یکی از عواملی که می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در گذر از دوران نوجوانی و رسیدن به کیفیت زندگی داشته باشد، حس - عاملیت^۱ است. حس عاملیت به درک ما از خود اشاره دارد، مبنی بر این که به صورت ارادی بر اعمال خود و از طریق آن‌ها بر وقایع دنیای بیرونی کنترل داریم (Aoyagi et al., 2022). عاملیت شخصی بالا بیانگر این است که فرد، توانایی مشارکت موفقیت‌آمیز در عمل و به وجود آوردن تفاوت واقعی در عملکرد فعلی خود در مقایسه با عملکرد قبلی را داراست (بشرپور و رحیم‌زادگان، ۱۳۹۹). حس عاملیت نوعی اعلام آمادگی از سوی فرد است مبنی بر اینکه «من آغازگر اعمال خود هستم» (شیوندی، ۱۳۹۹) و به تجربه کنترل بر رفتارها به منظور تأثیرگذاری بر رویدادهای دنیای بیرونی یا محیط اشاره دارد (خنیا و همکاران، ۱۴۰۰). این عامل، احساس فرد مبنی بر توانایی خود در جهت انجام اقدامات ارادی به منظور ایجاد وقایعی در دنیای بیرون است و یک عامل کلیدی در رفتار هر انسان هدفمند محسوب می‌شود (نریمیسایی و همکاران، ۱۴۰۱). بندورا^۲ به عنوان یکی از نظریه‌پردازان در حوزه عاملیت انسانی بیان می‌کند که عاملیت به اعمالی اشاره دارد که به طور عمد و از قصد انجام می‌شود. مردم می‌توانند تأثیرگذاری بر امور در حال انجام خود را تمرین کنند (بشرپور و رحیم‌زادگان، ۱۳۹۹). به جرئت می‌توان گفت که محوریت نظریه شناختی اجتماعی بندورا این بود است که عاملیت را جایگزین رویکردهای غیرعامل کند، زیرا عاملیت فردی را اساس انگیزش انسانی، بهزیستی و احساس کفایت می‌داند (عشورنژاد همکاران، ۱۳۹۷).

باتوجه به این که افراد دارای آسیب بینایی، به ویژه نابینایان و کم‌بینایان، در فرایند رشد و جامعه‌پذیری با محدودیت‌هایی مواجه هستند که می‌تواند بر کیفیت روابط ابژه، نیرومندی ایگو و حس عاملیت آنان اثر بگذارد، بررسی هم‌زمان این متغیرها اهمیت دارد. همچنین برخی پژوهش‌ها نقش متغیرهای جمعیت‌شناختی مانند جنس و شدت ناتوانی را در تبیین کیفیت زندگی مورد توجه قرار داده‌اند (باستانیان شاهگلی و همکاران، ۱۳۹۷)، اما نتایج در این زمینه یکدست نیستند.

بنابراین، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که آیا نیرومندی ایگو و کیفیت روابط ابژه با میانجی‌گری حس عاملیت می‌توانند بر کیفیت زندگی دانش‌آموختگان نابینا و کم‌بینای

1. Sense of agency

2. Bandura

استان خوزستان اثر مستقیم و غیرمستقیم داشته باشند؟ بررسی این مسئله می‌تواند به درک عمیق‌تری از سازوکارهای روان‌شناختی مؤثر بر کیفیت زندگی این گروه کمک کند و مبنایی برای مداخلات روان‌شناختی هدفمند فراهم آورد. همچنین برخی تحقیقات مشخص می‌کنند کیفیت زندگی و نیرومندی ایگو از عواملی مانند جنسیت و شدت معلولیت نیز می‌تواند، تأثیر بگیرد. مفهوم نیرومندی ایگو از مفاهیم حساس به جنسیت برای زنان مبتلا به بیماری‌های مزمن مانند معلولیت در سال‌های اخیر بوده است. البته برخی تحقیقات نشان داده است که کیفیت زندگی و توانمندی ایگو و کیفیت روابط موضوعی و ... از سن و جنس تأثیر نمی‌پذیرد. بر اساس مطالب فوق تحقیق حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که «آیا نیرومندی ایگو و کیفیت روابط موضوعی با میانجیگری حس عاملیت بر کیفیت زندگی در دانش‌آموختگان نابینا و کم‌بینا استان خوزستان اثر مستقیم و غیرمستقیم دارد؟»

روش

پژوهش حاضر از لحاظ روش توصیفی از نوع همبستگی است که در قالب مدل معادلات ساختاری انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه افراد نابینا و کم‌بینا بین سنین ۲۲ تا ۳۵ سال عضو انجمن نابینایان استان خوزستان در سال ۱۴۰۱ بود؛ که دارای تحصیلات دانشگاهی (کاردانی تا دکتری) دارا بودند. حجم نمونه بر اساس تعداد متغیرهای پژوهش و مدل آماری تحلیل مسیر، باتوجه به تعداد مسیرهای مستقیم، تعداد متغیرهای برونزاد و تعداد واریانس‌های خطا، تعداد پارامتر محاسبه گردید، که تعداد متغیرها جمعاً نمونه‌ای به حجم ۱۶۰ نفر را مناسب می‌داند که به دلیل جلوگیری از مخدوش شدن اطلاعات در اثر ریزش احتمالی آزمودنی‌ها، تعداد نمونه ۲۳۳ نفر در نظر گرفته شد. در مرحله مقدماتی پس از کسب مجوزهای لازم از سازمان بهزیستی استان خوزستان ابتدا اطلاعات تعداد آزمودنی‌ها را از انجمن نابینایان و کم‌بینایان ۷ شهر از شهرهای خوزستان (اهواز، آبادان، خرمشهر، بهبهان، امیدیه، دزفول، ماهشهر) اخذ گردید. روش نمونه‌گیری پژوهش به صورت هدفمند بود به این ترتیب که ملاک‌های ورود به پژوهش شامل رضایت از حضور در پژوهش، تشخیص نقص بینایی در مراکز توان‌بخشی و از طریق پزشک، سن بین ۲۱ تا ۳۵ سال، حداقل سطح تحصیلات کاردانی و عدم اشتغال بوده و ملاک خروج نیز شامل عدم رضایت از ادامه همکاری و عدم تکمیل پرسشنامه‌ها یا مخدوش بودن پاسخنامه بود. برای حفظ ضوابط اخلاقی در پژوهش پس از کسب مجوزهای لازم و مشخص شدن اعضای نمونه و هماهنگی

با مسئولین ذی ربط، طبق برنامه ریزی قبلی، پژوهشگر در محلی که اعضای نمونه در آن مشغول به فعالیت و کار بودند حاضر شده و برقراری ارتباط و کاهش حساسیت آزمودنی‌های راجع به پرسشنامه‌ها و دلایل انتخاب آن‌ها در نمونه، با تأکید بر محرمانه بودن اطلاعات ارائه شد و با توجه به بی‌نام بودن پرسشنامه‌ها اعتماد و رضایت آنان برای همکاری با پژوهش و پاسخ‌گویی به پرسشنامه‌ها و مقیاس‌ها جلب کرده و سپس توضیحات لازم از سوی پژوهشگر راجع به نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها ارائه گردید و شرکت‌کنندگان در تحقیق با کمک فرد همراه خوانده شده و شروع به تکمیل پرسشنامه‌ها کردند. در خاتمه از همکاری شرکت‌کنندگان تقدیر و تشکر به عمل آمد. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها مدلیابی معادلات ساختاری (SEM) و از نرم‌افزارهای spss25 و MMUS25 استفاده شد. این پژوهش دارای کد اخلاق با شماره IR.IAU.AHVZ.REC.1401.141 از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز است.

پرسش‌نامه کیفیت زندگی نابینایان و کم‌بینایان: پرسش‌نامه کیفیت زندگی نابینایان در پژوهش حاضر با استفاده از پرسش‌نامه «موارد اصلی کیفیت زندگی نابینایان و کم‌بینایان»^۲ یا تهیه گردید. این پرسش‌نامه در سال ۲۰۰۰ در بیمارستان «چشم و گوش رویال ویکتورین» استرالیا تهیه شده؛ و شامل سؤالات هسته‌ای که توسط Frost and Colleagues (2000) است. این پرسش‌نامه، ۵ بعد عاطفی، اجتماعی، خود مراقبتی، فراغت و تحرک کیفیت زندگی در افراد دارای نقایص بینایی را اندازه‌گیری می‌کند. کیفیت زندگی کلی، کسب امتیاز ۴۶-۰ به معنای کیفیت زندگی نامطلوب، کسب امتیاز ۴۷-۹۲ به معنای کیفیت زندگی نسبتاً مطلوب، کسب امتیاز ۱۳۸-۹۳ به معنای کیفیت زندگی مطلوب و کسب امتیاز ۱۳۹-۱۸۴ به معنای کیفیت زندگی کاملاً مطلوب است. ضریب همبستگی بین آن‌ها برآورد شد که میزان آن ۰/۹۸ بود. سرابندی همکاران (۱۳۹۲) نیز همبستگی بین کیفیت زندگی نابینایان و کم‌بینایان با خدمات توان بخشی را ۰/۸۹ به دست آورد.

پرسش‌نامه کیفیت روابط موضوعی:^۳ این پرسش‌نامه که توسط Bell et al. (1985) ساخته شده ریشه در سنجش کارکرد من (کیفیت روابط موضوعی و واقعیت آزمایی) دارد. این آزمون از ۹۰ آیتم با چهارچوب پاسخ‌دهی بله و خیر تشکیل شده است که چهار عامل

1. Impact of Vision Impairment (IVI)
2. Vision Specific Quality of life Frost and Colleagues (VQOL)
3. Bell Object Relations and Reality Testing Inventory (BORRTI)

بیگانگی^۱، دل‌بستگی ناایمن، خودمحوری^۲ و بی‌کفایتی اجتماعی^۳ برای روابط موضوعی و سه عامل تحریف واقعیت^۴، عدم قطعیت ادراک^۵ و هذیان‌ها و توهم‌ها^۶ برای واقعیت آزمایی را زیر پوشش قرار می‌دهد. فرم ب این آزمون شامل ۵۴ آیتم است که فقط کیفیت روابط موضوعی را می‌سنجد که در پژوهش حاضر استفاده شده است، نمره به صورت صفر و یک است و نمره بالاتر نشان‌دهنده وضعیت بدتر است. در مورد اعتبار آزمون نیز، Bell et al. (1965-1986) روایی سازه و محتوا را تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ را بین ۰/۶۹ تا ۰/۸۷ به دست آوردند. در ایران توسط هادی‌نژاد همکاران (۱۳۹۳) روایی سازه و محتوا در ایران تأیید و ضرایب پایایی بازآزمایی بین ۰/۳۶ و ۰/۴۶ به دست آمد و تمامی خرده مقیاس‌ها و شاخص اعتباری از همسانی درونی (به روش آلفای کرونباخ) و پایایی بازآزمایی مناسب برخوردار بودند.

پرسش‌نامه نیرومندی ایگو: پرسش‌نامه قدرت‌مندی ایگو که توسط Rooks et al. (2003) طراحی شده است؛ ابزار خود گزارش‌دهی ۲۷ سؤالی است که در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود و چهار عامل بیان‌کننده ابعاد نظریه یعنی غم و اندوه و جستجو، ارتباط تعهد و تحرک را برای سن نوجوانی به بعد در برمی‌گیرد. در این پرسش‌نامه هم مجموع نمره‌ها قدرت درونی کلی هم نمره‌های خرده مقیاس‌ها می‌تواند محاسبه شود. نمره‌گذاری بر اساس طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای از کاملاً مخالف با امتیاز ۱ تا کاملاً موافق با امتیاز ۵ انجام می‌شود آلفای کرونباخ (برای نشان‌دادن پایایی همسانی درونی) برای خرده‌مقیاس بین ۰/۸ تا ۰/۹ و برای قدرت درونی کلی ۰/۹۱ به دست آمده است. تحلیل عاملی پژوهش روکس و همکاران در سال ۲۰۱۱ نیز مدل ۴ عاملی را تأیید کرد. میکائیلی و همکاران (۱۳۹۹) نیز طی تحقیقی بر دانش‌آموزان متوسطه اول و دوم شهر اصفهان میزان پایایی پرسش‌نامه را ۰/۸۹ به دست آوردند.

1. Alienation
2. Egocentricity
3. Social incompetence
4. Reality distortion
5. Uncertainty of perception
6. Hallucinations and delusions
7. Psychosocial Inventory Of Ego-Strengths (PIES)

پرسش‌نامه حس عاملیت افراد دارای نقایص بینایی: پرسش‌نامه حس عاملیت افراد دارای نقایص بینایی توسط فراهانی و همکاران (۱۳۹۶) ساخته شده است و با الگو قرار دادن مدل Hiltin and Elder (2007) مؤلفه‌های مورد نظران ساخته شد. این پرسش‌نامه در ابتدا ۳۳ سؤالی بود که بعد از تحلیل عاملی سه سؤال حذف و ۳۰ سؤالی شده و برای بررسی احساس عاملیت با استفاده از مبانی نظری و مدل مفهومی ساخته شد و سه مؤلفه خودکارآمدی، خوش‌بینی و هدفمندی به‌عنوان خرده مقیاس‌های آن در نظر گرفته شد در تحلیل عاملی اکتشافی نیز مشخص شد KMO برابر با ۰/۱۹۷ است و مقادیر بالای ۰/۷ این شاخص، کفایت نمونه را برای به‌کارگیری تحلیل عاملی نشان داد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر ۲۳۳ شرکت‌کننده (۱۳۲ زن و ۱۰۱ مرد) با میانگین و انحراف استاندارد سنی به ترتیب ۲۷/۰۹ و ۵/۱۳ سال شرکت داشتند. در بین شرکت‌کنندگان ۱۸۳ نفر (۷۸/۵ درصد) مجرد و ۵۰ نفر (۲۱/۵ درصد) متأهل بودند. میزان تحصیلات ۳۱ نفر (۱۳/۳ درصد) از شرکت‌کنندگان کاردانی، ۱۱۸ نفر (۵۰/۶ درصد) کارشناسی و ۸۴ نفر (۳۶/۱ درصد) کارشناسی ارشد یا بالاتر بود. لازم به توضیح است که ۲۰۴ نفر (۸۷/۵ درصد) از شرکت‌کنندگان نابینا و ۲۹ نفر (۱۲/۵ درصد) کم‌بینا بودند. جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین مؤلفه‌های کیفیت روابط موضوعی، نیرومندی ایگو، حس عاملیت و کیفیت زندگی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱. نیرومندی ایگو	-												
۲. روابط موضوعی - دل‌بستگی ناایمن	۰/۲۴ ^{***}	-											

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۳. روابط موضوعی - بیگانگی	۰/۲۵ ^{***}	۰/۶۷ ^{***}	-							
۴. روابط موضوعی - بی کفایتی اجتماعی	۰/۲۴ ^{***}	۰/۷۵ ^{***}	۰/۶۸ ^{***}	-						
۵. روابط موضوعی - خودمحوری	۰/۲۰ ^{***}	۰/۷۴ ^{***}	۰/۵۹ ^{***}	۰/۶۳ ^{***}	-					
۶. حس عاملیت - خودکارآمدی	۰/۳۶ ^{***}	۰/۲۹ ^{***}	۰/۲۱ ^{***}	۰/۲۷ ^{***}	۰/۳۱ ^{***}	-				
۷. حس عاملیت - خوش بینی	۰/۳۳ ^{***}	۰/۳۹ ^{***}	۰/۳۴ ^{***}	۱۴/۰ ^{***}	۳/۰ ^{***}	۳/۰ ^{***}	-			
۸. حس عاملیت - هدفمندی	۰/۲۰ ^{***}	۰/۲۶ ^{***}	۰/۲۳ ^{***}	۷۲/۰ ^{***}	۸۰/۰ ^{***}	۲۸/۰ ^{***}	۳۱ ^{***}	-		
۹. کیفیت زندگی - بعد عاطفی	۰/۴۰ ^{***}	۰/۳۳ ^{***}	۰/۳۰ ^{***}	۳۵/۰ ^{***}	۳۸/۰ ^{***}	۳۲ ^{***}	۴۰ ^{***}	۳۳ ^{***}	-	
۱۰. کیفیت زندگی - بعد اجتماعی	۰/۴۴ ^{***}	۰/۳۱ ^{***}	۰/۲۸ ^{***}	۳۴ ^{***}	۳۳ ^{***}	۲۶/۰ ^{***}	۴۳ ^{***}	۲۷ ^{***}	۵۶ ^{***}	-

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱.۱. کیفیت زندگی — بعد مراقبتی	۰.۳۵/۰	۰.۱۳/۰	۰.۵۱/۰	۰.۱۳/۰	۰.۱۳/۰	۰.۵۴/۰	۰.۷۴/۰	۰.۶۸/۰	۰.۵۳/۰	۰.۵۵/۰	—	—
۱.۲. کیفیت زندگی — بعد فراغت	۰.۳۰/۰	۰.۲۴/۰	۰.۱۴/۰	۰.۶۲/۰	۰.۶۴/۰	۰.۱۴/۰	۰.۶۴/۰	۰.۱۴/۰	۰.۲۳/۰	۰.۳۳/۰	۰.۸۵/۰	—
۱.۳. کیفیت زندگی — بعد تحرک	۰.۶۳/۰	۰.۷۸/۰	۰.۱۱/۰	۰.۵۸/۰	۰.۱۱/۰	۰.۳۴/۰	۰.۴۴/۰	۰.۸۴/۰	۰.۵۳/۰	۰.۶۳/۰	۰.۸۳/۰	—
میانگین	۵۱/۷۱	۶۰/۵	۸۵/۳	۰.۳/۳	۳/۸	۵۷/۳۸	۳۸/۱	۲۰/۵	۷۷/۳۸	۵۸/۵۱	۵۵/۱	۶۳/۳۱
انحراف استاندارد	۱۵/۳۳	۲/۵	۸/۱	۰/۱	۳/۸	۳۸/۷	۵۴/۵	۷/۷	۶/۷	۸/۳	۰/۵	۳/۵

*P < ۰/۰۵ و **P < ۰/۰۱

جدول ۱ ضرایب همبستگی بین متغیرها را نشان می‌دهد که بر اساس آن جهت همبستگی بین متغیرها منطبق بر انتظار و همسو با تئوری‌های حوزه پژوهش بود. در این پژوهش به منظور ارزیابی مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های تک متغیری، کشیدگی و چولگی تک تک متغیرها و به منظور ارزیابی برقراری/عدم برقراری مفروضه هم خطی بودن مقادیر عامل تورم واریانس^۱ (VIF) و ضریب تحمل^۲ متغیرهای پیش‌بین مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

1. variance inflation factor
2. tolerance

جدول ۲. بررسی مفروضه‌های نرمال بودن و هم خطی بودن

متغیر	مفروضه نرمال بودن		مفروضه هم خطی بودن	
	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
نیرومندی ایگو	-۰/۶۲	-۰/۴۱	۰/۸۲	۱/۲۳
روابط موضوعی - دل‌بستگی ناایمن	-۰/۱۹	-۰/۲۲	۰/۳۵	۲/۸۶
روابط موضوعی - بیگانگی	۰/۲۶	۰/۳۲	۰/۳۵	۲/۸۶
روابط موضوعی - بی‌کفایتی اجتماعی	۰/۳۸	۰/۷۰	۰/۲۷	۳/۷۷
روابط موضوعی - خودمحوری	-۰/۳۳	-۰/۱۳	۰/۳۴	۲/۹۱
حس عاملیت - خودکارآمدی	-۰/۶۷	-۰/۸۴	۰/۵۵	۱/۸۳
حس عاملیت - خوش‌بینی	-۱/۰۱	-۰/۱۷	۰/۵۰	۲/۰۲
حس عاملیت - هدفمندی	-۱/۲۷	-۰/۲۲	۰/۸۴	۱/۱۹
کیفیت زندگی - بعد عاطفی	-۰/۲۰	۰/۲۷	-	-
کیفیت زندگی - بعد اجتماعی	-۰/۲۷	۰/۰۷	-	-
کیفیت زندگی - بعد مراقبتی	-۰/۰۲	۰/۳۲	-	-
کیفیت زندگی - بعد فراغت	-۰/۰۱	۰/۴۵	-	-
کیفیت زندگی - بعد تحرک	-۰/۵۳	۰/۳۹	-	-

جدول ۲ نشان می‌دهد که مقادیر کشیدگی و چولگی همه متغیرها در محدوده ± 2 قرار دارد. این یافته بیانگر آن است که مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های تک متغیری در بین داده‌ها برقرار است. در ادامه جدول ۲ نشان می‌دهد که مفروضه هم خطی بودن نیز در بین داده‌های پژوهش حاضر برقرار است؛ زیرا که مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش‌بین برای هر یک از متغیرهای پیش‌بین بزرگ‌تر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس هر یک از آن‌ها کوچک‌تر از ۱۰ بود.

در این پژوهش مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های چند متغیری با استفاده از تحلیل اطلاعات مربوط به «فاصله ماهالانوبیس»^۱ مورد بررسی قرار گرفت. مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مزبور به ترتیب برابر با ۰/۷۰ و ۰/۰۴ - به دست آمد؛ بنابراین ارزش مقادیر هیچ کدام از شاخص‌های چولگی و کشیدگی آن نمرات خارج از محدوده ± 2 قرار نداشت. بر این اساس چنین نتیجه‌گیری شد که مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های چند متغیری در بین داده‌ها برقرار است. در نهایت به منظور ارزیابی مفروضه همگنی واریانس‌ها، نمودار

1. Mahalanobis distance

پراکندگی واریانس‌های استاندارد شده خطاها^۱ مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که مفروضه همگنی واریانس‌ها نیز در بین داده‌ها برقرار است.

تحلیل مدل

مدل اندازه‌گیری: همچنان که شکل ۱ نشان می‌دهد در مدل اندازه‌گیری پژوهش ۱۲ نشانگر برای انعکاس ۳ ساختار مکنون در نظر گرفته شده است. با توجه به شکل ۱. چنین فرض شده بود که متغیر مکنون کیفیت روابط موضوعی به وسیله نشانگرهای دل‌بستگی ناایمن، بیگانگی، بی‌کفایتی اجتماعی و خودمحوری، متغیر مکنون حس عاملیت به وسیله نشانگرهای خودکارآمدی، خوش‌بینی و هدفمندی و متغیر مکنون کیفیت زندگی به وسیله نشانگرهای عاطفی، اجتماعی، مراقبتی، فراغت و تحرک سنجیده می‌شود. چگونگی برازش مدل اندازه‌گیری با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، نرم‌افزار AMOS 26.0 و برآورد بیشینه احتمال^۲ (ML) ارزیابی شد. جدول ۳ شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری

شاخص‌های برازندگی	مدل اندازه‌گیری	مدل ساختاری	نقطه برش
مجذور کای	۱۱۳/۶۸	۱۲۶/۵۳	-
درجه آزادی مدل	۵۱	۶۰	-
χ^2/df	۲/۲۳	۲/۱۱	کمتر از ۳
GFI	۰/۹۲۶	۰/۹۲۳	۰/۹۰ >
AGFI	۰/۸۸۷	۰/۸۸۴	۰/۸۵۰ >
CFI	۰/۹۵۵	۰/۹۵۴	۰/۹۰ >
RMSEA	۰/۰۷۳	۰/۰۶۹	۰/۰۸ <

جدول ۳ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های برازندگی حاصل از تحلیل عاملی تأییدی از برازش قابل قبول مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده حمایت می‌کنند ($\chi^2/df=2/23$ ، $GFI=0/926$ ، $AGFI=0/887$ و $RMSEA=0/073$). در مدل اندازه‌گیری بزرگ‌ترین بار عاملی متعلق به نشانگر بی‌کفایتی اجتماعی ($\beta=0/905$) و

1. standardized residuals

2. Maximum Likelihood

کوچک‌ترین بار عاملی متعلق به نشانگر هدفمندی ($\beta=0/384$) حس عاملیت بود. بدین ترتیب باتوجه‌به این که بارهای عاملی همه نشانگرها بزرگ‌تر از $0/32$ بود، می‌توان گفت همه آن‌ها از توان لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند. مدل ساختاری: به دنبال ارزیابی چگونگی برازش مدل اندازه‌گیری، در مرحله دوم شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری برآورد و ارزیابی شد. جدول ۳. نشان می‌دهد که همه شاخص‌های برازندگی حاصل از تحلیل از برازش قابل قبول مدل ساختاری با داده‌های گردآوری‌شده حمایت می‌کنند ($\chi^2/df=2/11$)، $GFI=0/923$ ، $CFI=0/954$ ، $RMSEA=0/069$ و $AGFI=0/884$. جدول ۴. ضرایب مسیر در مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

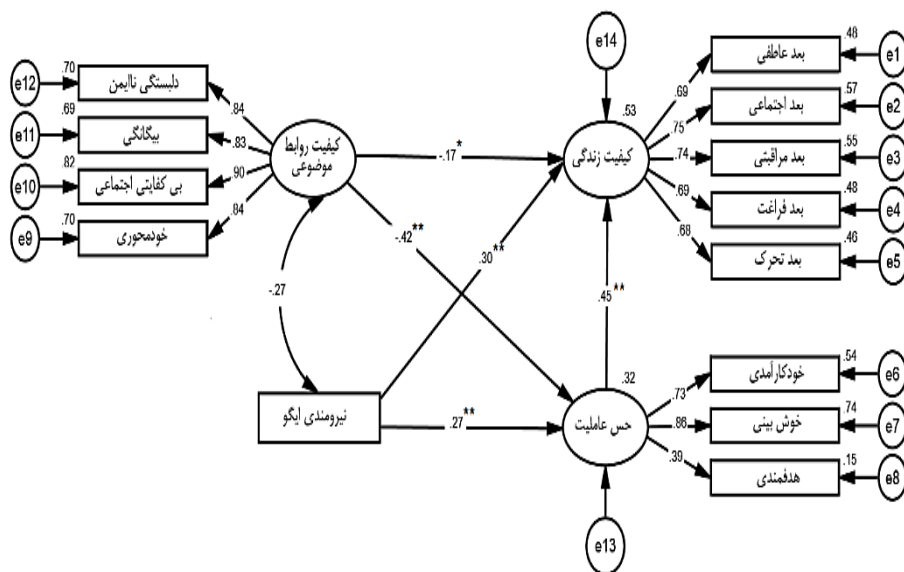
جدول ۴. ضرایب مسیر مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

مسیر	b	S.E	β	p
نیرومندی ایگو $\leftarrow$ حس عاملیت	0/038	0/013	0/274	0/001
روابط موضوعی $\leftarrow$ حس عاملیت	-1/353	0/250	-0/421	0/001
حس عاملیت $\leftarrow$ کیفیت زندگی	0/414	0/107	0/449	0/001
ضریب مسیر مستقیم نیرومندی ایگو $\leftarrow$ کیفیت زندگی	0/038	0/011	0/297	0/001
ضریب مسیر مستقیم روابط موضوعی $\leftarrow$ کیفیت زندگی	-0/509	0/228	-0/172	0/028
ضریب مسیر غیرمستقیم نیرومندی ایگو $\leftarrow$ کیفیت زندگی	0/016	0/007	0/123	0/001
ضریب مسیر غیرمستقیم روابط موضوعی $\leftarrow$ کیفیت زندگی	-0/560	0/185	-0/189	0/001
ضریب مسیر کل نیرومندی ایگو $\leftarrow$ کیفیت زندگی	0/054	0/010	0/420	0/001
ضریب مسیر کل روابط موضوعی $\leftarrow$ کیفیت زندگی	-1/069	0/216	-0/361	0/001

جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب مسیر کل بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی ($\beta=0/420$ ، $P=0/001$) مثبت و معنادار است. ضریب مسیر کل بین کیفیت روابط موضوعی و کیفیت زندگی ($\beta=-0/361$ ، $P=0/001$) منفی و معنادار بود. ضریب مسیر بین حس عاملیت و کیفیت زندگی ($\beta=0/449$ ، $P=0/001$) نیز مثبت و معنادار بود. جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب مسیر غیرمستقیم بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی ($P=0/001$)، $\beta=0/123$ مثبت و ضریب مسیر غیرمستقیم بین کیفیت روابط موضوعی و کیفیت زندگی ($\beta=-0/189$ ، $P=0/001$) منفی و معنادار است. بر این اساس چنین نتیجه‌گیری شد که حس عاملیت رابطه بین کیفیت روابط موضوعی با کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌پینا و نابینا را به صورت منفی و رابطه بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی آنان را به صورت مثبت و

معنادار میانجیگری می‌کند. شکل ۱ مدل ساختاری پژوهش در تبیین رابطه بین نیرومندی ایگو و کیفیت روابط موضوعی با کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا بر اساس نقش میانجی‌گر حس عاملیت را نشان می‌دهد.

شکل ۱. پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش

شکل ۱ نشان می‌دهد که مجموع مجذور همبستگی‌های چندگانه (R^2) برای متغیر کیفیت زندگی برابر با ۰/۵۳ به دست آمده است، این موضوع بیانگر آن است که نیرومندی ایگو، کیفیت روابط موضوعی و حس عاملیت در مجموع ۵۳ درصد از واریانس کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا را تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف ارائه یک مدل ساختاری جهت بررسی نقش نیرومندی ایگو و روابط موضوعی در پیش‌بینی کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا، با در نظر گرفتن نقش میانجی‌گر حس عاملیت، انجام شد. یافته‌ها نشان داد که رابطه بین کیفیت روابط موضوعی و کیفیت زندگی در این گروه از دانش‌آموختگان، منفی و معنادار است. این نتیجه با مطالعات Ejiakor et al. (2022)، و همچنین Senra et al. (2022) همسو است. در تبیین این یافته

می‌توان بیان کرد که کیفیت زندگی مفهومی چندبعدی است که به سطح رفاه جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی اشاره دارد و توسط خود فرد درک می‌شود؛ به عبارت دیگر، کیفیت زندگی میزان رضایت فرد از ابعاد مختلف زندگی‌اش را بازتاب می‌دهد (Mousavi et al., 2020). همچنین این مفهوم، به نگرش فرد نسبت به تفاوت میان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب زندگی‌اش مربوط می‌شود (Mokhtari et al., 2019). روابط موضوعی عمدتاً به روابط اولیه بین کودک و مادر و نحوه شکل‌گیری دنیای درونی کودک اشاره دارد؛ این روابط در آینده بر نحوه تعامل فرد در روابط بزرگ‌سالی تأثیرگذار هستند. نظریه پردازان روابط موضوعی بر این باورند که مسیر رشد انسان، شامل حرکت از وابستگی شدید به مادر به سوی استقلال و تمایز یافتگی است. در این مسیر، کودک در مرحله آمیختگی و هم‌زیستی با مادر، مخزن عزت‌نفس خود را پر می‌کند (Siefert et al., 2018). با توجه به این دیدگاه، می‌توان نتیجه گرفت که روابط موضوعی ناکارآمد ممکن است ساختار درونی ناپایداری در فرد ایجاد کند که در نتیجه آن، توانایی درک عاملیت و نیز احساس کنترل بر زندگی تضعیف شده، و این امر به افت کیفیت زندگی منجر می‌شود؛ بنابراین، نقش نیرومندی ایگو و شکل‌گیری حس عاملیت به عنوان متغیرهای واسطه‌ای می‌توانند در این میان نقش حیاتی ایفا کنند.

همچنین نتایج نشان داد که رابطه بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا، مثبت و معنادار است. این یافته با نتایج پژوهش‌های جعفری سلطان‌آبادی و همکاران (۱۴۰۰) و Caputo et al. (2022) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که نیرومندی ایگو از سال‌های اولیه زندگی شکل می‌گیرد و به عنوان ظرفیتی روان‌شناختی، به فرد در دستیابی به ثبات عاطفی و انعطاف‌پذیری در مواجهه با چالش‌های زندگی کمک می‌کند. افراد دارای ایگوی نیرومند قادرند در برابر موقعیت‌های ناکام‌کننده و استرس‌زا به صورت مؤثر مقابله کرده و در نتیجه روابط سالم‌تری با خود و دیگران برقرار کنند (عطایی و همکاران، ۱۴۰۰). هرچه ایگو در افراد نیرومندتر باشد، آنان خودپنداره مثبت‌تری دارند، شادی بیشتری را تجربه می‌کنند و اضطراب کمتری را گزارش می‌دهند؛ در نتیجه از کیفیت زندگی بالاتری برخوردار هستند. ایگوی نیرومند بازتابی از سازگاری روانی، خودکارآمدی، شایستگی بین‌فردی و رضایت از زندگی است و در نهایت، توانایی‌های مقابله‌ای فرد را تقویت کرده و او را به سوی سلامت روانی هدایت می‌کند (عطایی و همکاران، ۱۳۹۹).

همچنین یافته‌ها نشان داد که رابطه بین حس عاملیت و کیفیت زندگی در دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا، مثبت و معنادار است. این نتیجه با یافته‌های پژوهش خنیا و همکاران (۱۴۰۰) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت که بسیاری از افراد نابینا و کم‌بینا، علی‌رغم برخورداری از استعدادهای فراوان، در مواجهه با مسائل و چالش‌های زندگی، فاقد توانایی‌های اساسی برای مقابله مؤثر هستند؛ این امر آن‌ها را در برابر مشکلات روزمره آسیب‌پذیر می‌سازد. نابینایی یک وضعیت زیستی - روانی جدی تلقی می‌شود که می‌تواند بر تعادل روانی و سازمان‌یافتگی کلی شخصیت فرد نابینا تأثیرگذار باشد. با این حال، نابینایی به‌خودی‌خود موجب فروپاشی سازمان‌یافتگی روانی یا از بین رفتن حس عاملیت نمی‌شود، بلکه نگرش فرد نسبت به وضعیت نابینایی، در میزان سازمان‌یافتگی شخصیت و تقویت یا تضعیف حس عاملیت او نقش اساسی ایفا می‌کند (خنیا و همکاران، ۱۴۰۰). برخی از افراد نابینا، تحت تأثیر نگرش منفی نسبت به وضعیت خود، مستعد ابتلا به افسردگی و سایر مشکلات عاطفی می‌شوند. ازسوی دیگر، افراد دارای آسیب بینایی، به دلیل از دست دادن یکی از حواس اصلی خود، ممکن است در انجام وظایف و مسئولیت‌ها دچار احساس درماندگی شوند و گمان کنند که فعالیت‌های روزمره برای آن‌ها غیرممکن است؛ از این رو، بیشتر دچار ناامیدی، دل‌سردی و افسردگی می‌شوند. افزون بر این، بسیاری از افراد نابینا بین دو نیاز بنیادین یعنی کمک گرفتن از دیگران و تمایل به استقلال، در تعارض قرار دارند. این وضعیت، ادراک آن‌ها از کیفیت زندگی را تضعیف می‌کند؛ بنابراین، تقویت برخی از عوامل پیش‌بینی‌کننده کیفیت زندگی، از جمله حس عاملیت، می‌تواند نقشی مؤثر در بهبود سلامت روانی و ارتقای کیفیت زندگی این گروه ایفا کند (Caputo et al., 2022).

همچنین، یافته دیگر پژوهش نشان داد که حس عاملیت، رابطه بین نیرومندی ایگو و کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا را به‌صورت مثبت و معنادار میانجی‌گری می‌کند. این یافته با نتایج مطالعات خنیا و همکاران (۱۴۰۰) و جعفری سلطان‌آبادی و همکاران (۱۴۰۰) هم‌راستا است. در تبیین این یافته می‌توان گفت، افرادی که از حس عاملیت بالاتری برخوردارند، در مقایسه با افرادی با حس عاملیت پایین، عملکرد و کیفیت زندگی بهتری را تجربه می‌کنند و باور دارند که می‌توانند در مواجهه با شرایط و موقعیت‌های مختلف به‌طور مؤثر و کارآمد عمل کنند (عشورنژاد و همکاران، ۱۳۹۷). به عبارت دیگر، حس عاملیت به‌عنوان یک توانمندی بنیادین، موجب سازمان‌دهی مؤثر مهارت‌های شناختی،

اجتماعی، عاطفی و رفتاری انسان در جهت تحقق اهداف می‌شود. افرادی که دارای ایگوی نیرومند و اعتماد به نفس بالایی هستند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های روزمره دارند، در برابر مشکلات پایداری بیشتری نشان می‌دهند و نسبت به توانایی‌های خود دیدگاهی مثبت دارند. این افراد از انگیزه بالایی برای انجام وظایف زندگی برخوردار بوده و به هنگام مواجهه با چالش‌ها، قادرند راه‌حل‌های متعددی پیدا کرده و با دوری از اضطراب و ترس، عملکرد مطلوب‌تری در جهت بهبود کیفیت زندگی از خود نشان دهند (خنی‌ا و همکاران، ۱۴۰۰). در مورد دانش‌آموختگان نابینا و کم‌بینا، این یافته‌ها حاکی از آن است که تقویت حس عاملیت در این افراد می‌تواند نقش کلیدی در ارتقای کیفیت زندگی آنان ایفا کند. این افراد، به دلیل محدودیت‌های بینایی، ممکن است بیش از دیگران با موانع روانی، اجتماعی و عملکردی مواجه شوند؛ اما تقویت ایگو و توسعه حس عاملیت در آن‌ها، می‌تواند اعتماد به نفس، انگیزه و مهارت‌های مقابله‌ای‌شان را افزایش داده و آن‌ها را برای مدیریت مؤثر چالش‌های زندگی و دستیابی به رضایت و سلامت روانی بیشتر یاری کند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که حس عاملیت، رابطه‌ی بین کیفیت روابط موضوعی و کیفیت زندگی دانش‌آموختگان کم‌بینا و نابینا را به صورت منفی و معنادار میانجی‌گری می‌کند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های Ejiakor et al. (2022) و Senra et al. (2022) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، افرادی که از حس عاملیت پایین‌تری برخوردارند، معمولاً درک روشنی از «خود» ندارند و همین امر منجر به بروز احساساتی مانند ناامیدی، استرس، خشم، اضطراب و شرم در آنان می‌شود. انسان‌ها در تعاملات اجتماعی خود همواره بازخوردهایی را از محیط پیرامون دریافت می‌کنند که برخی را می‌پذیرند و برخی دیگر را رد می‌کنند. به بیان دیگر، ساختارهای ذهنی انسان نه تنها حاصل تجارب درونی، بلکه متأثر از آگاهی‌های اجتماعی نیز هستند (عطایی و همکاران، ۱۴۰۰). در شرایطی که فرد قادر به تنظیم و مدیریت این بازخوردها و فرایندهای روانی نباشد، تعادل روانی او مختل خواهد شد. ناتوانی در پرورش فرایندهایی مانند قضاوت اخلاقی و استدلال، به‌ویژه در افرادی با روابط موضوعی مختل، می‌تواند زمینه‌ساز آسیب‌های روانی شود. چنین افرادی معمولاً از ایگوی ضعیف برخوردارند که توانایی لازم برای انطباق با واقعیت را ندارد و نمی‌تواند به درستی وظایف مدیریتی سیستم روانی را ایفا کند. در چنین شرایطی، عملکرد نامطلوب ایگو منجر به کاهش توان مقابله‌ای فرد در برابر فشارهای روانی و اجتماعی می‌شود.

(جعفری سلطان‌آبادی و همکاران، ۱۴۰۰). در نتیجه، در دانش‌آموختگان نابینا و کم‌بینا، کیفیت پایین روابط موضوعی در صورت نبود حس عاملیت قوی، می‌تواند موجب کاهش شدید در کیفیت زندگی شود. از این رو، تقویت حس عاملیت در این گروه از افراد، می‌تواند به عنوان یک راهبرد مداخله‌ای مؤثر در بهبود کیفیت زندگی آنان تلقی گردد.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که کیفیت زندگی دانش‌آموختگان نابینا و کم‌بینا تحت تأثیر مستقیم و غیرمستقیم عوامل روان‌شناختی مهمی چون نیرومندی ایگو، کیفیت روابط موضوعی، و حس عاملیت قرار دارد. یافته‌ها حاکی از آن‌اند که نیرومندی ایگو و حس عاملیت به صورت مثبت و معنادار با کیفیت زندگی این افراد رابطه دارند؛ در حالی که کیفیت پایین روابط موضوعی با کیفیت زندگی آن‌ها رابطه‌ای منفی و معنادار دارد. همچنین، نقش میانجی‌گرانه حس عاملیت در روابط بین این متغیرها نشان داد که این مؤلفه روان‌شناختی می‌تواند نقش کلیدی در مسیر ارتقای سلامت روان و کیفیت زندگی ایفا کند. افراد نابینا و کم‌بینا به واسطه محدودیت‌های حسی، با چالش‌های متعددی در زمینه‌های اجتماعی، روانی و عملکردی مواجه هستند. با این حال، این پژوهش تأکید می‌کند که صرف وجود نقص بینایی، عامل تعیین‌کننده کیفیت زندگی نیست؛ بلکه نگرش فرد، توانمندی‌های روان‌شناختی درونی و مهارت‌های مقابله‌ای او، نقش اصلی را ایفا می‌کنند. تقویت نیرومندی ایگو به افراد کمک می‌کند تا در مواجهه با ناکامی‌ها و استرس‌های روزمره پایداری بیشتری داشته باشند. همچنین، توسعه حس عاملیت می‌تواند منجر به افزایش انگیزه، خودباوری، شایستگی بین فردی، و مشارکت فعال‌تر در زندگی اجتماعی و تحصیلی گردد.

از سوی دیگر، کیفیت پایین روابط موضوعی، به ویژه روابط اولیه ناکارآمد در دوران کودکی، ممکن است زمینه‌ساز شکل‌گیری ساختارهای ذهنی آسیب‌پذیر و کاهش توانمندی در مدیریت هیجان‌ها و روابط اجتماعی باشد. در چنین شرایطی، حس عاملیت می‌تواند همچون سپری روانی، آثار منفی این روابط را تعدیل کرده و فرد را برای سازگاری مؤثرتر با زندگی توانمند سازد.

بنابراین، نتایج این پژوهش نه تنها از نظر نظری حائز اهمیت است، بلکه می‌تواند به عنوان راهنمایی برای مداخلات روان‌شناختی، مشاوره‌ای و توان‌بخشی در حوزه آموزش و سلامت روان افراد نابینا و کم‌بینا مورد استفاده قرار گیرد. طراحی برنامه‌هایی جهت تقویت ایگو و

پرورش حس عاملیت در این افراد، می‌تواند نقشی مؤثر در بهبود کیفیت زندگی، افزایش رضایت از زندگی و کاهش آسیب‌های روانی آنان ایفا کند. از محدودیت‌های پژوهش حاضر کمبود آزمودنی در یک دامنه سنی مشخص بود؛ لذا به‌ناچار از یک نمونه در دامنه سنی بزرگ‌تر استفاده شد. از محدودیت‌های دیگر در مطالعه حاضر، استفاده از نمونه‌گیری در دسترس بود؛ لذا تعمیم نتایج به سایر گروه‌ها تا حدودی با مشکل مواجه می‌شود. در بحث پیشنهادها پژوهشی می‌توان به طراحی و هنجاریابی ابزارها سنج مختص افراد دارای نقص بینایی، طراحی و تدوین و اجرا قرارداد به‌ویژه برای افراد با نقایص بینایی اشاره کرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به یکسان در مفهوم‌سازی مقاله و نگارش نسخه اولیه و نسخه‌های بعدی آن مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر بدون حمایت مالی و به‌صورت مستقل توسط نویسندگان انجام شده است.

سپاسگزاری

از همه شرکت‌کنندگان در این پژوهش تشکر و قدردانی را داریم.

منابع

- احمدی‌زاده، زهرا، کامران، فریده، کسبی، فاطمه، نوروزی، ریحانه، و مخلصین، مریم. (۱۳۹۷). کیفیت زندگی و عوامل مرتبط با آن در مادران ایرانی دارای کودک کم‌توان ذهنی. کومش، ۲۰ (۴)، ۷۱۹-۷۲۴. <http://koomeshjournal.semums.ac.ir/article-1-3669-fa.html>.
- باستانیان شاهگلی، مریم، پناهی، علی، عبدالله‌زاده طرف، اکبر. (۱۳۹۷). ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در بافت‌های قدیم و جدید شهر تبریز (نمونه موردی: مرزداران و کوچه‌باغ). مطالعات جامعه‌شناسی، ۱۱ (۳۹)، ۷۳-۸۹. https://jss.tabriz.iau.ir/article_541372.html.
- جعفری سلطان‌آبادی، آرزو، منیرپور، نادر، و میرزاحسینی، حسن. (۱۴۰۰). ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایزیافتگی خود و روابط موضوعی اولیه با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی. خانواده‌درمانی کاربردی، ۲ (۱)، ۱۵۹-۱۷۶. <https://doi.org/10.22034/aftj.2021.283679.1076>.
- بشرپور، سجاد، و رحیم‌زادگان، شیوا. (۱۳۹۹). بررسی رابطه باورهای خرافی با سبک‌های پردازش اطلاعات و حس عاملیت در افراد مراجعه‌کننده به رمال. پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱۰ (۳۹)، ۲۳-۳۸. <https://doi.org/10.22034/spr.2020.227529.1457>.
- جعفری سلطان‌آبادی، آرزو، منیرپور، نادر، میرزاحسینی، حسن. (۱۴۰۰). پیش‌بینی احساس خوشبختی زوجین بر اساس تمایزیافتگی خود و روابط موضوعی اولیه. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۴ (۶)، ۴۱۳۸-۴۱۴۷. <https://doi.org/10.22038/mjms.2022.20193>.
- خنیا، یوسف، بشرپور، سجاد، میکائیلی، نیلوفر، آقاجانی، سیف‌اله. (۱۴۰۰). نقش حس عاملیت انسانی، معنای تحصیل و چشم‌انداز زمان در پیش‌بینی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پزشکی. توسعه آموزش جندی‌شاپور اهواز، ۱۲ (۳)، ۷۸۷-۷۹۸. <https://doi.org/10.22118/edc.2021.270383.169>.
- دوست‌محمدی، فاطمه، طاوولی، آزاده، خسرو، زهره. (۱۴۰۱). بررسی ارتباط بین الگوهای روابط موضوعی و علائم جسمانی‌سازی با میانجی‌گری ناگویی هیجانی (مدلی بر اساس دیدگاه بایون): یک مطالعه توصیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۲۱ (۱)، ۷۱-۹۰. <https://doi.org/10.52547/jrums.21.1.71>.

سرابندی، امین، مبارکی، حسین، کمالی، محمد، چابک، علی، سلطانی، شاهین. (۱۳۹۲). بررسی اثر استفاده از خدمات توان‌بخشی در کیفیت زندگی نابینایان. *توان‌بخشی نوین*، ۷ (۴)، ۵۶-۴۸.

<http://mrj.ums.ac.ir/article-1-5060-fa.html>

شیوندی، کامران. (۱۳۹۹). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه حس عاملیت در آموزش مجازی. *اندازه‌گیری تربیتی*، ۱۱ (۴۲)، ۱۰۵-۱۲۳.

<https://doi.org/10.22054/jem.2021.62162.2200>

عشورنژاد، فاطمه، کدیور، پروین، حجازی، الهه، و نقش، زهرا. (۱۳۹۷). تحلیل چندسطحی بهزیستی روان‌شناختی نوجوان‌ها از راه عاملیت فردی، فرهنگ مدرسه و حمایت خانواده.

روان‌شناسی کاربردی، ۱۲ (۳)، ۳۵۷-۳۷۴.

<https://doi.org/10.1001.1.20084331.1397.12.3.3.1>

عطایی، مهدی، فرهادی، مهران، و رشید، خسرو. (۱۴۰۰). تدوین مدل ساختاری برای تبیین بهزیستی روان‌شناختی بر مبنای نیرومندی ایگو و ابعاد منفی نگرش به زمان. *اصول بهداشت*

روانی، ۲۳ (۳)، ۱۹۹-۱۹۱.

<https://doi.org/10.22038/jfmh.2021.18584>

فراهانی، علی، یارمحمدیان، احمد، ملک‌پور، مختار، و عابدی، احمد. (۱۳۹۶). ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه احساس عاملیت نابینایان. *اندازه‌گیری تربیتی*، ۸ (۳)، ۱۶۵-۱۸۸.

<https://doi.org/10.22054/jem.2018.24214.1594>

گشولی، مرضیه، محمدپناه اردکان، عذرا، چوب‌فروش زاده، آزاده. (۱۳۹۹). اثربخشی طرح‌واره‌درمانی گروهی بر اضطراب اجتماعی و علائم اختصاصی آن در افراد نابینا و کم‌بینا. *مجله دانشگاه علوم پزشکی اردبیل*، ۲۰ (۴)، ۵۱۹-۵۳۲.

<https://doi.org/10.52547/jarums.20.4.519>

منصوری، محمدحانی، مقدس تبریزی، یوسف، کریمی‌زاده اردکانی، محمد، امیدی، میترا. (۱۴۰۰). اثر چهار هفته تمرینات اغتشاشی بر تعادل، عملکرد حرکتی و خطر سقوط در افراد نابینا. *طب توان‌بخشی*، ۱۰ (۳)، ۵۸۸-۶۰۳.

<https://doi.org/10.32598/sjrm.10.3.17>

میکائیلی، نیلوفر، یزدانمهر، آتوسا، عزیززاده کرکوق، ربابه، و حیاتی گرجیان، مهدی. (۱۳۹۹). مقایسه نیرومندی ایگو اجتناب از تجربه در دانش‌آموزان با و بدون اختلال وسواس

اجباری. *اولین همایش ملی روان‌شناسی بالینی کودکان و نوجوانان*، اردبیل، ایران.

<https://civilica.com/l/66671>

نریمی‌سای، فریده، صفرزاده، سحر، و مرعشیان، فاطمه. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی آموزش ایمن‌سازی در برابر استرس و آموزش خودشفقت‌ورزی بر حس عاملیت، تنظیم هیجانی

- در نوجوانان پسر. دست‌آوردهای روان‌شناختی، ۲۹ (۱)، ۹۷-۱۱۶.
<https://doi.org/10.22055/psy.2022.37876.2715>
هادی‌نژاد، حسن، طباطبائیان، مریم، و دهقانی، محمود. (۱۳۹۳). بررسی مقدماتی روایی و پایایی پرسش‌نامه روابط موضوعی و واقعیت‌آزمایی بل. روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی/ایران، ۲۰ (۲)، ۱۶۲-۱۶۹.
<http://ijpcp.ums.ac.ir/article-1-2184-fa.html>

References

- Aoyagi, K., Wen, W., An, Q., Hamasaki, S., Yamakawa, H., Tamura, Y., Yamashita, A., & Asama, H. (2022). Modified sensory feedback enhances the sense of agency during continuous body movements in virtual reality. *Scientific Reports*, 11(25), 1–10.
<https://doi.org/10.1109/IROS47612.2022.9981048>
- Caputo, E. L., Porcellis da Silva, R. B., Leal da Cunha, L., Krüger, G. R., & Reichert, F. F. (2022). Physical activity and quality of life in people with visual impairments: A systematic review. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 116(5), 639–651.
<https://doi.org/10.1177/0145482X211072567>
- Csapó, B. (2020). Motivation and self-related beliefs as predictors of academic achievement in reading and mathematics: Structural equation models of longitudinal data. *International Journal of Educational Research*, 103, Article 101634.
<https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101634>
- Cyranka, K., Rutkowski, K., Mielimaka, M., Sobański, J. A., Klasa, K., Müldner-Nieckowski, Ł., & Others. (2018). Changes in ego strength in patients with neurotic and personality disorders treated with a short-term comprehensive psychodynamic psychotherapy. *Psychiatria Polska*, 52(1), 115–127.
<https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/78985>
- Dehghan, F., Kaboudi, M., Alizadeh, Z., & Heidarisharaf, P. (2020). The relationship between emotional intelligence and mental health with social anxiety in blind and deaf children. *Cogent Psychology*, 7(1), Article 1716465. <https://doi.org/10.1080/23311908.2020.1716465>
- Ejiakor, I. L., Achigbu, E. O., Onyia, O. E., Edema, O., Nkwogu, F. U., Okeke, A. J., & Ohanele, P. E. (2022). Comparative analysis of the impact of visual impairment on quality of life of patients attending a tertiary hospital in South East, Nigeria. *Nigerian Journal of Clinical Practice*, 25(1), 5–11.
<https://www.njcponline.com/text.asp?2022/25/1/5/335979>
- Etya'ale, D. (2023). Blindness and vision impairment. In *Handbook of global health* (pp. 209–213). Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-33851-9_31

- Mokhtari, Z., Gheshlagh, R. G., & Kurdi, A. (2019). Health-related quality of life in Iranian patients with type 2 diabetes: An updated meta-analysis. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 13(1), 402–407. <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2018.10.007>
- Mousavi, B., Asgari, M., Soroush, M., Amini, R., & Montazeri, A. (2020). Impact of war-related mental disorders on partners. *International Journal of Mental Health Promotion*, 22(1), 11–17. <https://doi.org/10.32604/IJMHP.2020.010901>
- Senra, H., Hernandez-Moreno, L., Moreno, N., & Others. (2022). Anxiety levels moderate the association between visual acuity and health-related quality of life in chronic eye disease patients. *Scientific Reports*, 12, Article 2313. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-06252-1>
- Siefert, C. J., Stein, M., Slavin-Mulford, J., Haggerty, G., Sinclair, S. J., Funke, D., & Blais, M. A. (2018). Exploring the factor structure of the Social Cognition and Object Relations–Global Rating Method: Support for two- and three-factor models. *Journal of Personality Assessment*, 100(2), 122–134. <https://doi.org/10.1080/00223891.2017.1336716>
- World Health Organization. (2019). *World report on vision*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241516570>
- Ahmadi-Zadeh, Z., Kamran, F., Kasbi, F., Norouzi, R., & Mokhlesin, M. (2018). Quality of life and its related factors among Iranian mothers of children with intellectual disability. *Koomesh*, 20(4), 719-724. <http://koomeshjournal.semums.ac.ir/article-1-3669-fa.html> [In Persian]
- Atai, M., Farhadi, M., & Rashid, K. (2021). Developing a structural model for explaining psychological well-being based on ego strength and negative dimensions of time perspective. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 23(3), 191-199. <https://doi.org/10.22038/jfmh.2021.18584> [In Persian]
- Bastanian Shahgoli, M., Panahi, A., & Abdollahzadeh Taraf, A. (2018). Evaluation of urban quality of life indicators in old and new textures of Tabriz (Case study: Marzdaran and Kuchebagh). *Journal of Sociology Studies*, 11(39), 73-89. https://jss.tabriz.iau.ir/article_541372.html [In Persian]
- Basharpour, S., & Rahimzadegan, S. (2020). Investigating the relationship between superstitious beliefs and information processing styles and sense of agency in individuals referring to fortune-tellers. *Social Psychology Research*, 10(39), 23-38. <https://doi.org/10.22034/spr.2020.227529.1457> [In Persian]
- Doostmohammadi, F., Tavoli, A., & Khosrow, Z. (2022). Investigating the relationship between object relations patterns and somatization symptoms mediated by alexithymia (A model based on Bion's perspective): A descriptive study. *Journal of Rafsanjan University of*

- Medical Sciences*, 21(1), 71-90. <https://doi.org/10.52547/jrums.21.1.71> [In Persian]
- Es'haghnezhad, F., Kadivar, P., Hejazi, E., & Naghsh, Z. (2018). Multilevel analysis of adolescents' psychological well-being through individual agency, school culture, and family support. *Applied Psychology*, 12(3), 357-374. <https://doi.org/10.1001.1.20084331.1397.12.3.3.1> [In Persian]
- Farahani, A., Yarmohammadian, A., Malekpour, M., & Abedi, A. (2017). Construction and validation of the sense of agency questionnaire for the blind. *Educational Measurement*, 8(3), 165-188. <https://doi.org/10.22054/jem.2018.24214.1594> [In Persian]
- Gashooli, M., Mohammadpanah Ardakan, O., & Choobforoushzadeh, A. (2020). The effectiveness of group schema therapy on social anxiety and its specific symptoms in blind and visually impaired individuals. *Journal of Ardabil University of Medical Sciences*, 20(4), 519-532. <https://doi.org/10.52547/jarums.20.4.519> [In Persian]
- Hadinejad, H., Tabatabaian, M., & Dehghani, M. (2014). A preliminary study of the validity and reliability of the Bell Object Relations and Reality Testing Inventory. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 20(2), 162-169. <http://ijpcp.ums.ac.ir/article-1-2184-fa.html> [In Persian]
- Jafari Soltanabadi, A., Monirpour, N., & Mirzahosseini, H. (2021). Predicting couples' happiness based on self-differentiation and early object relations with the mediating role of religious marital satisfaction. *Applied Family Therapy*, 2(1), 159-176. <https://doi.org/10.22034/aftj.2021.283679.1076> [In Persian]
- Jafari Soltanabadi, A., Monirpour, N., & Mirzahosseini, H. (2021). Predicting couples' happiness based on self-differentiation and early object relations. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 64(6), 4138-4147. <https://doi.org/10.22038/mjms.2022.20193> [In Persian]
- Khanian, Y., Basharpour, S., Mikaeili, N., & Aghajani, S. (2021). The role of human sense of agency, meaning of education, and time perspective in predicting academic achievement motivation of medical students. *Journal of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences Development*, 12(3), 787-798. <https://doi.org/10.22118/edc.2021.270383.169> [In Persian]
- Mansouri, M. H., Moghaddas Tabrizi, Y., Karimizadeh Ardakani, M., & Omid, M. (2021). The effect of four weeks of perturbation exercises on balance, motor function and risk of falling in blind individuals. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 10(3), 588-603. <https://doi.org/10.32598/sjrm.10.3.17> [In Persian]

- Mikaeili, N., Yazdanmehr, A., Azizzadeh Karkarq, R., & Hayati Gorjian, M. (2020). Comparison of ego strength and experiential avoidance in students with and without obsessive-compulsive disorder. *First National Conference on Child and Adolescent Clinical Psychology*, Ardabil, Iran. <https://civilica.com/l/66671/> [In Persian]
- Narimisaei, F., Safarzadeh, S., & Marashian, F. (2022). Comparing the effectiveness of stress inoculation training and self-compassion training on sense of agency and emotional regulation in adolescent boys. *Psychological Achievements*, 29(1), 97-116. <https://doi.org/10.22055/psy.2022.37876.2715> [In Persian]
- Sarandi, A., Mobaraki, H., Kamali, M., Chabak, A., & Soltani, S. (2013). The effect of using rehabilitation services on the quality of life of the blind. *Modern Rehabilitation*, 7(4), 48-56. <http://mrj.ums.ac.ir/article-1-5060-fa.html> [In Persian]
- Shivandi, K. (2020). Investigating the psychometric properties of the sense of agency questionnaire in virtual education. *Educational Measurement*, 11(42), 105-123. <https://doi.org/10.22054/jem.2021.62162.2200> [In Persian]